

له بلاو كراوه كانی مائپهړی به هه شت

نه نجامدانی نویژی ته راویح

چا که و چوښتی و

شهرعیه تی جه ماعت تیایدا

له که ل توژی نه وه یه کی به نرخ سه باره ت به

مانه وه له مزگه وت به مه بهستی

خوا په رستی (الإعتکاف)

نووسنی : شیخی پایه به رزی نیسلام :

محمد ناصرالدین الالباني رحمه الله

وهرگیپرانی :

ماموستا دارا جبار کریم

پیداچوونه وهی :

ماموستا عدنان بارام

مائپهړی به هه شت

ba8.org

مائپهړنکی نیسلامی زانستی په روه رده یی یه و له پینناو بلاو کړدنه وهی نه و نیسلامه یه که سه له فی
صالح - پیغه مبهړی خوا (صلى الله عليه وسلم) و هاوه لانی (رضي الله عنهم) له سهړی بوون -
وه سه ر به هیچ گروپ و لایه نیکی جیزی نیه.

تہفسیری نوور

مائپیری به هشت

ئەو كَتِيبَ و باهت و لِيكۆلَيِنه وه شه رعيانه بالاو ده كاته وه كه ده بنه هۆي:

۱. شاره‌زاکردنی موسولمانان و په‌روه‌رده‌کردن‌یان له‌سه‌ر ریگا راسته‌که‌ی ئیسلام،
ئه‌مه‌ش ده‌سته‌به‌ر ده‌بی به‌گه‌رانه‌وه‌و به‌په‌په‌روه‌ه‌سه‌نه‌که‌ی ئیسلام، که‌بریتی یه‌له‌قورئان و
سوننه‌ت، به‌تیگه‌شتنی پیشین ویشه‌وایانی ئومه‌ت.

۲. پاک کردنه‌وی بیروباوهر و ره‌وشتی موسولمانان، له دیارده‌کانی شیرک و کوفر و تاوان.

۳. پالوتن و ته‌صفیه‌کردنی‌تائینی ئیسلام له بیدعه و بۆچونه داهینراوه‌کان.

۴. وریا کردنه‌وهی موسولمانان له شوینه‌واری خراپی ریوایه‌ته لاوز و هه‌ل‌به‌ستراوه‌کان.

۵. پته و کردنی برایه تی یه کی راسته قینه له سه ر بناغه فراوانه جیگیره که ی ئیسلام و نه هشتن و که مکردنه وه ی ده مارگیری مه زه به ی و حیزبی.

نُما نِجْمَان :

ناشناکردنی کۆمه‌لگایه له ئیسلامی په‌سه‌ن و دروستکردنی تاك و كۆیه‌تی بۆ تیگه‌شتن
 له سه‌رچاوه‌كانی كه بریتین له قورئانی پیرۆز و سوننه‌تی سه‌حیح و ناشكراکردنی ئه‌و
 شتانه‌ی كه نامۆن به ئیسلام و خراونه‌ته نیویه‌وه به چه‌ندین ده‌سته‌واژه‌ی ده‌نگ و په‌نگ و
 نوسراوی له بواره‌كانی بیروباوه‌ڕ و په‌وشت و ئاكار و په‌روه‌رده و زانست و پزیشکی و
 گه‌شه‌ی کۆمه‌لایه‌تی.

خودايه داوات ئى دەكەين دامەزراومان بکەيت ، وتەويفىقمان بدەيت بۆ ھەر کار وگۇشتارىكى جوان
وچاک بەو شېۋەبەبى كەخۆت لىي رازيت.

ستافی مائیہری بہہشت

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ [آل عمران :

۱۰۲].

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا
رَجُلًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾
[النساء : ۱] .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ [الأحزاب : ۷۰ - ۷۱].

أَمَّا بَعْدُ : فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَشَرُّ
الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٍ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ .

خوای گه وره له قورئانی پیرۆزدا فہرموویہ تی : ﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [سورة آل عمران : ۳۱] ،
 واتہ : ئە ی پیغەمبەری خوا ﷺ به ئیمانداران بلای ئە گەر ئیوہ خواتان خوښ
 دەویتی ، ئە وا شوینی من بکهون ، خواش خوښی دەوین ، و له گوناھه کانتان
 خوښ دەبیټ ، وه پیغەمبەری خواش ﷺ فہرموویہ تی : " صلوا کما
 رأیتُمونی أصلي " (۱) ، واتہ : به و شیوہ نوږځ بکهن که دەمبینن نوږځ ده که م
 .

ئە مه و چه ندين فہرموودە ی تر که هانمان دەدن شوین که وتە ی
 پیغەمبەری خوا بین ﷺ ، له هه موو گوفتار و کرداری کماندا ، وای لی کردین
 به دوا ی زیندوو کردنه وه ی سوننه ته کانی پیغەمبەردا بگه پین ﷺ ، و
 بیخه ی نه بهر دهستی موسلمانان .

نوږځی (ته راويچ) یش له ږمه زاندا یه کی که له و نوږځه سوننه تانه ی که
 چه ندين فہرموودە ی (صحیح) دهرباره ی فهزل و خیر و چا که ی هاتووه ،

(۱) البخاري ومسلم ، وأحمد وهو مخرج في (إرواء الغلیل) تحت الحديث : ۲۱۳ .

له وانه ش پیغه مبهري خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهرموويه تی : " من قام رمضان إيماناً واحتساباً ، غفر له ما تقدم من ذنبه " (۲) .

واته : هه رکه سيک نوږښتی ته راویح له شهواني پرمه زاندا بکات و باوه پری به واجبیته هه بیته و چاوه پوانی پاداشته که ی بکات ، ئه و خوی په وهر دگار له تاوانی پیشووی خوښ ده بیته .

بویه به چاکمان زانی که ئه م کتبه خنجلانه ، و پرسووده ی فهرمووده ناسی سهرده م شیخ (محمد ناصرالدین الألباني) - رحمه ته خوی لی بیت - که ناو نیشانی (قیام رمضان ... فضله ، و کیفیة أدائه ، ومشروعية الجماعة فيه ، ومعه بحث قيم عن الاعتكاف) لی ناوه ، وهر گپړینه سهر زمانی کوردی شیرین ، بو ئه وهی هه موو چین و توږته کان بتوانن سوودی لی ببینن ، و په پره وی سوننه تی پیغه مبهري خوا بکه ن صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، له م په رسته شه گه وره یه دا ، وه له کو تایي ئه م کتبه خنجلانه دا هه روه کو له ناوه که یه وه دهر ده که ویت ، شیخی (الألباني) توږینه وه یه کی پر به پیزی نووسیوه دهر باره ی (الاعتكاف) ، واته : مانه وه له مزگه و تدا به مه به سته خوا په رسته ، و چه ن دین فهرمووده ی له و باره یه وه خسته وه ته پوو .

(۲) أخرجه مسلم وغيره وعند البخاري منه المرفوع من قوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وهو مخرج في : (صحيح أبي داود : ۱۲۴۱) .

ئیتړ له کوتايدا نه گهر راستمان پیکابیت ، نهوا له خوای گه وره وده ، و
ته نها فه زلی نه وه ، وه نه گهر پیچه وانه ی نه وه ش بیت ، نهوا له نه فسی
خه تاکار و شهیتانه وده ، ده پاریمه وه له خوای بهرز و بالاده ست له
هه له کانمان خوش بیت ، و داوای پاداشت ته نها له خوا ده که م ، ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ
عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ .

وسبحانک اللهم وبحمدک أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرک وأتوب إليك

وصلی الله وسلم علی محمد وعلی آله وصحبه أجمعین

وهرگیږ : ماموستا دارا جبار - که لار

نوښتی ته راویح له شه‌وانی په‌مه‌زاند

خیر و چاکه‌ی نوښتی ته راویح له شه‌وانی په‌مه‌زاند :

۱ - دهرباره‌ی خیر و چاکه‌ی نوښتی ته راویح له شه‌وانی په‌مه‌زاند دوو
فه‌رموده‌مان پی‌گه‌یشته‌وه :

یه‌که‌میان : ده‌گړپنه‌وه له (أبو هريرة) هوه رضی‌الله‌عنہ که فه‌رموویه‌تی : "
كان رسول الله ﷺ يرغب في قيام رمضان ، من غير أن يأمرهم بعزيمة ، ثم يقول :
((من قام رمضان إيماناً واحتساباً ، غفر له ما تقدم من ذنبه)) فتوفي رسول الله ﷺ
والأمر على ذلك [أي : على ترك الجماعة في التراويح] ، ثم كان الأمر
على ذلك في خلافة أبي بكر رضی‌الله‌عنہ ، وصدر من خلافة عمر رضی‌الله‌عنہ " (۱) .

واته : پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ زور هانی خه‌لکی ده‌دا بو ته نجامدانی نوښتی
ته راویح له په‌مه‌زاند ، به‌بیّ نه‌وه‌ی جه‌ختیان له سه‌ر بکات له وه‌فه‌رمان پیّ
کردنه ، پاشان ده‌یفه‌رموو : هه‌رکه‌سیک نوښتی ته راویح له شه‌وانی په‌مه‌زاند

(۱) أخرجه مسلم وغيره وعند البخاري منه المرفوع من قوله ﷺ وهو مخرج في : (صحيح أبي داود : ۱۲۴۱) .

بکات و باوه پری به واجبیتي هه بیټ و چاوه پروانی پاداشته که ی بکات ، نه و
خوای په وهر دگار له تاوانی پیښووی خوش ده بیټ .

پیغه مبهری خوا ﷺ و ه فاتي کرد و کار له سر نه وه بوو ، وه به ه مان
شیوه کار له سر نه وه بوو له خه لافه تي (أبو بکر) ﷺ ، و سه ره تای
خه لافه تي (عمر) ﷺ .

نه وی تریان : فه رموده که ی (عمرو) ی کوړی (مرة الجهني) یه که
فه رمویه تي : " جاء رسول الله ﷺ رجل من قضاة ، فقال : يا رسول الله !
أرأيت إن شهدت : أن لا إله إلا الله ، وأنت رسول الله ، وصليت الصلوات
الخمسة ، وصمت الشهر ، وقمت رمضان ، وآتيت الزكاة ؟ فقال النبي ﷺ :
من مات على هذا كان من الصديقين والشهداء " (۲).

پیاوړیک له هوړی (قضاة) ه وه هاته لای پیغه مبهری خوا ﷺ ووتی :
نه ی پیغه مبهری خوا ﷺ ! ئایا نه گهر شایه تي بدهم که هیچ په رستراوړیک
نیه شایسته ی په رستن بیټ جگه له (الله) نه بیټ ، و توش پیغه مبهری خوايت
، و پیټنج فره نوږځه که شم نه نجام بدهم ، و پوژووی په مه زانیشم گرت ، و

(۲) أخرجه ابن خزيمة وابن حبان في " صحيحيهما " وغيرها بسند صحيح انظر تعليقي على " ابن خزيمة " (۳ / ۳۴۰
/ ۲۲۶۲) و " صحيح الترغيب " (۱ / ۴۱۹ / ۹۹۳) .

نویژی ته راویحیشم نه نجام دا له په‌مه‌زاند ، زه‌کاتیشم دا ؟ پیغه‌مبه‌ری
خوаш ﷺ فه‌رمووی : هه‌ر که‌سیک له‌سه‌ر نه‌مه‌ بمییت ، نه‌وا له‌ گه‌ل
راستگزیان و شه‌هیداندایه .

شه‌وی قه‌در و دیاری کردنی

(لیلة‌القدر و تحدیدها)

۲ - وه چاکترین شه‌وانی مانگی په‌مه‌زان شه‌وی قه‌دره ، له به‌ر نه‌م
فه‌رموده‌یه‌ی که پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموویه‌تی : " من قام لیلة‌القدر (ثم
وفقت له) ایمانا و احتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه " (۳) .

واته : هه‌ر که‌سیک شه‌وی قه‌در زیندوو بکاته‌وه (پاشان بۆشی پیک
بکه‌ویت که نه‌و پۆژه بیپیکیت) و باوه‌پی به‌ واجبییتی هه‌بییت ، و چاوه‌پوانی
پاداشتی خوا بییت ، خوا له تاوانه‌کانی پی‌شوووی خو‌ش ده‌بییت .

۳ - نه‌و شه‌وه‌ش شه‌وی بیست و هه‌وته‌مه له په‌مه‌زان له‌سه‌ر ووته‌ی
هه‌لبژاردی زانایان و زۆربه‌ی فه‌رموده‌کانیش له‌سه‌ر نه‌وه‌ن ، له‌وانه‌ش
فه‌رموده‌که‌ی (زری کوری) (حیش) که ده‌فه‌رموویت : " سمعت ابي ابن کعب

(۳) أخرجه الشيخان وغيرهما من حديث أبي هريرة وأحمد (۵ / ۳۱۸) من حديث عبادة بن الصامت والزيادة له والأولى
منهما لمسلم عن أبي هريرة .

يقول : . أو قيل له . : إن عبد الله بن مسعود يقول : من قام السنة أصاب ليلة القدر ، فقال أبي رضي الله عنه : رحمه الله ، أراد أن لا يتكل الناس ، والذي لا إله إلا هو إنما في رمضان . يحلف ما يستثني . و والله إني لأعلم أي ليلة هي ؟ هي الليلة التي أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم بقيامها ، هي ليلة صبيحة سبع وعشرين ، و أمارتها ؛ أن تطلع الشمس في صبيحة يومها بيضاء لا شعاع لها ، ورفع ذلك في رواية إلى النبي صلى الله عليه وسلم " (٤) .

واته : گویم له (آي) ی کورې (کعب) بوو ده یووت یان پی ووترا : که (عبد الله) ی کورې (مسعود) ده لیت : هه رکه سیك ساله که زیندوو بکاته وه ئه و شه وی قه در ده پیکیکیت !!! (آي) فه رمووی : په حمه تی خوی لی بیت ، ویستی خه لکی که م ته رخه می تیدا نه که ن به گرتنی ته نها ئه و شه وه ، سویند بیت به و که سه ی که هیچ په رستراویک نیه شایسته ی په رستن بیت جگه له ئه و نه بیت ، به پراستی و بی گومان له په مه زاندايه - سویند ده خوات (إن شاء الله) ناکات - وه سویند به (الله) به پراستی من ده زانم کام شه وه یه ؟ ئه و شه وه یه که پیغه مبه ری خوا صلى الله عليه وسلم فه رمانی پی کردین که زیندووی بکهینه وه ئه ویش ئه و شه وه بوو که به یانیه که ی بیست و حه و ته مه له

(٤) أخرجه مسلم وغيره . وهو مخرج في : صحيح أبي داود : ١٢٤٧ .

په مه زان ، و نيشانه که شی ئه وهی که خور له بهر به يانه که يدا دهرده چيټ
سپييه و تيشکی که مه ، وه ئه م ووته يه ی دها پال پیغه مبهري خوا ﷺ .

دروست بوونی جماعت له م نوږه دا

(واته : نوږی ته راویح) :

مشروعية الجماعة في الصلاة (في القيام)

٤ = وه جماعت کردن درسته له نوږی ته راويدا ، به لکو چاکتره له
نوږی ته نها ، له بهر پیهه ستانی خودی پیغه مبهري ﷺ به و کاره به
جماعت ، و پوون کردنه وهی خیر و چاکه ی ئه و کرداره به ووته ی خوی ،
هر وه کو چوڼ له فهرموده ی (أبو ذر) دا هاتوو ﷺ که فهرموویه تی :
"صمنا مع رسول الله رمضان ، فلم یقم بنا شیئا من الشهر حتی بقي سبع ، فقام
بنا حتی ذهب ثلث الليل ، فلما كانت السادسة لم یقم بنا ، فلما كانت الخامسة
قام بنا حتی ذهب شطر الليل ، فقلت : یا رسول الله ! لو نفلتنا قیام هذه الليلة
؟ فقال : إن الرجل إذا صلی مع الإمام حتی ینصرف ، حسب له قیام ليلة .

فلما كانت الرابعة لم یقم ، فلما كانت الثالثة^(۵) جمع أهله ونساءه والناس فقام بنا حتى خشينا أن يفوتنا الفلاح . قال : قلت : ما الفلاح ؟ قال : السحور ، ثم لم یقم بنا بقية الشهر"^(۶) .

واته : به پۆژووی مانگی په مه زان بووین له گه ل پیغه مبهری خوادا ﷺ
هیچ شه ویك شه ونویژی پی نه کردین له و مانگه دا ، تاكو حوت شه وی مابوو و
شه ونویژی پی کردین تاكو سی یه کی شه و پویششت ، وه کاتیك كه شه وی
شه شه می بوو شه ونویژی پی نه کردین ، وه کاتیك شه وی پینجه می بوو شه و
نویژی پی کردین تاكو نیوه ی شه و پویششت ، و ووتم : ئه ی پیغه مبهری خوا !
ئه گهر ته واوی شه وه كه مان بۆ زیندو بکه یته وه به نویژکردن ، ئه ویش
فه رمووی : به راستی ئه گهر كه سیك نویژ له گه ل پییش نویژدا بکات تاكو لی
ده بیته وه شه ونویژی ته واوی ئه و شه وه ی بۆ ده نوسرییت.

وه کاتیك كه شه وی چواره می بوو پی نه کردین ، و کاتیك كه شه وی سی
یه می بوو هه موو كه س و کار و خیزانه کانی و خه لکی کوکرده وه ، و
شه ونویژی پی کردین تاكو ترساین كه (الفلاح) مان له ده ست بچیت ، راوی

(۵) یعنی ليلة سبع وعشرين وهي ليلة القدر على الأرجح كما سبق ولذلك جمع النبي صلى الله عليه وآله وسلم أهله ونساءه وبذلك ترجم ابن خزيمة للحديث في (صحيحه) (۲۳۷ / ۳) .

(۶) حديث صحيح أخرجه أصحاب السنن وابن خزيمة في (صحيحه) (۲۲۰۶) وغيرهم وهو مخرج في " صلاة التراويح " (ص ۱۶ - ۱۷) و " صحيح أبي داود " (۱۲۴۵) وله شاهد من حديث أبي هريرة في (صحيح ابن خزيمة) (۴۲۰۸) .

ده لیت : ووتم (الفلاح) چیه ؟ ووتی : پارشیوه ، ئینجا ئه وهی مابوو له مانگه که شه و نوږځي پی نه کردین .

هوږی به رده وام نه بوونی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله له سهر

جه ماعت کردن له رهمه زاندا :

۵ - نه کردنی شه و نوږځي ته راويچ له لایه ن پیغه مبه ری خواوه صلی الله علیه و آله به هاوه لانی به جه ماعت له ته واوی مانگه که ته نها له ترسی ئه وه دا بوو نه وه ک شه و نوږځي رهمه زانیان له سهر فهرز بکړیت ، دواتر نه توانن ئه نجامی بدن ، هه روه کو له فهرمووده که ی (عائشة) دا هاتووه له (الصحيحین) و کتیبی تریشدا (۷) .

ئهم ترسه ش په ویه وه و نه ما به وه فاتی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله دواي ئه وهی که خواي په روه ردگار شه ریه تی ته واو کرد ، وه به وهش واز لی هیئراوه که نه ما ، که نه کردنی جه ماعت ته له رهمه زاندا ، به لام ئه و حوکه می پیشوو وه ک خوی مایه وه که دروستی ئه نجامدانی نوږځه که یه به جه ماعت ، بویه (عمر) رضی الله عنه

(۷) انظر سیاقه و تخریجه فی " التراویح " (ص ۱۲ - ۱۴) .

ئە و سوننەتەى زىندوو كرده وە ، وەك لە (صحيح البخاري) وەى تردا هاتووە
(۸).

دروست بوونى جەماعت بۇئافرەتان :

(مشروعية الجماعة للنساء)

٦ = وە دروستە بۇ ئافرەتان ئامادەى ئە و نوپۇزە بن بە جەماعت ،
هەروەك لە فەرموودەكەى پيشووى (أبو ذر) دا هاتووە ، بەلكو دروستە
پيشنويزىكى تايبەتيان بۇ دابنریت ، جگە لە پيشنويزى پياوان ، ئە و
كردارەش جيگير بووہ لە (عمر) ەوہ ﷺ لە و كاتەى كە خەلكى كۆكرده وە
لە سەر ئە نجامدانى نوپۇزى تەراوىچ بە جەماعت بە دواى پيشنويزىك بۇ پياوان
كە (أبي) كوپى (كعب) بوو ، و پيش نوپۇزى ئافرەتانيش (سليمان) كوپى
(أبي حنمة) ە بووہ .

(۸) انظر تخریجه وكلام ابن عبد البر وغيره عليه في المصدر السابق (ص ۴۹ - ۵۲) .

له (عرفجة الثقفی) هوه ده گێرنه وه که فه رموویه تی : "کان علی بن اُبی طالب رضی الله عنه یأمر الناس بقیام شهر رمضان ویجعل للرجال إماما وللنساء إماما قال : فکنت أنا إمام النساء " (۹) .

واته : (علی) ی کوپی (أبی طالب) فه رمانی به خه لکی ده کرد که شه ونویژی به جه ماعه ته نجام بدهن ، و پیش نویژیکی بو پیاوان ، و پیش نویژیکیشی بو ئافره تان داده نا ، ده لی : منیش پیش نویژی ئافره تان بووم . منیش ده لیم (واته : شیخی ئه لبانی) : ئه مه له لای من شوینه که ی ئه و کاته یه که ئه گهر مزگه وته که فراوان بیته ، بو ئه وه ی هه ردوو پیش نویژه که له یه کتر تیک نه دهن .

(۹) أخرجه والذي قبله البيهقي (۲ / ۴۹۴) وأخرج الأول منهما عبد الرزاق أيضا في " المصنف " (۴ / ۲۵۸ / ۸۷۲۲) وأخرجهما ابن نصر أيضا في (قیام رمضان) (ص ۹۳) ثم احتج بهما علی ما ذكرنا (ص ۹۵) .

ژماره ی په کاته کانی ته راویح

(عدد رکعات القيام)

۷ - وه ژماره ی په کاته کانیشی یانزه په کاته ، وه ئه وهش هه لده بڅیرین که هیچی له سهر زیاد نه کریت ، وه کو شوین که وتنیک بو پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله که تا کو له دنیا دهرچونی زیادی له سهر نه کردووه ، و که پرسپاریش کرا له (عائشة) - خوی لی پازی بیت - دهر باره ی نوښتی پیغه مبهری صلی الله علیه و آله له په مه زاندا ؟ ئه ویش فهرمووی : " ما کان رسول الله صلی الله علیه و آله یزید فی رمضان ، ولا فی غیره علی إحدى عشرة رکعة ، یصلي أربعاً ، فلا تسلم عن حسنهن وطولهن ، ثم یصلي أربعاً ، فلا تسلم عن حسنهن وطولهن ، ثم یصلي ثلاثاً " (۱۰) .

واته : هه رگیز پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله نه له په مه زان و نه ش له جگه له په مه زاندا له یانزه په کات زیاتری نه کردووه ، چوار په کاتی ده کرد مه پرسه سه بارهت به جوانی و دریژیان ، پاشان چوار پکاتی ده کرد مه پرسه سه بارهت به جوانی و دریژیان ، پاشان سی پکاتی ده کرد .

۸ - وه بوی هه یه له و ژماره یه ش که متر بکات ، ئه گه رته نها یه ک پکاتی وتریش بکات به ته نها ، به به لگه ی کردووه و گو فتاری پیغه مبهری صلی الله علیه و آله .

(۱۰) أخرجه الشيخان وغيرهما وهو مخرج في " صلاة التراويح " (۲۰ - ۲۱) و " صحيح أبي داود " (۱۲۱۲) .

سه بارهت به به لگهی کرده وه : ئه وه رموده یه که تییدا هاتوه : " سئلت عائشة رضي الله عنها : بکم کان رسول الله ﷺ یوتر ؟ قالت : کان یوتر بأربع (۱۱) " (۱۲) .

واته : پرسیار کرا له (عائشة) - خوای لی پازی بیّت - پیغه مبهری خوا چه ند پکات وتری ده کرد ؟ ئه ویش فه رمووی و تره که ی چوار پکات و سی پکات ، وشه ش پکات و سی پکات ، و ده و سی پکات بووه ، و به که متر له حهوت پکات نویژی وتری نه ده کرد ، ونه ش له سیانزه پکات زیاتر نویژی وتری ده کرد .

وه سه بارهت به به لگهی گوفتاری پیغه مبهر ﷺ ئه وه رموده یه که فه رموویه تی : " الوتر حق فمن شاء فليوتر بخمس ومن شاء فليوتر بثلاث ومن شاء فليوتر لواحدة " (۱۳) .

(۱۱) قلت : منها ركعتا سنة العشاء البعديّة أو الركعتان الخفيفتان اللتان كان النبي ﷺ يفتتح صلاة الليل بهما على ما رجحه الحافظ أنظر " صلاة التراويح " (ص ۱۹ - ۲۰)

(۱۲) رواه أبو داود وأحمد وغيرهما وهو حديث جيد الإسناد وصححه العراقي وهو مخرج في " صلاة التراويح " (ص ۹۸ - ۹۹) و (صحيح أبي داود) (۱۲۳۳) .

(۱۳) رواه الطحاوي والحاكم وغيرهما وهو حديث صحيح الإسناد كما قال جماعة من الأئمة وله شاهد فيه زيادة منكورة كما بينته في " التراويح " (ص ۹۹ - ۱۰۰) .

واته : نه نجام دانی نویژی وتر پیوښت و په‌وايه (حق) ، جا هر که‌سیک وښتی با به پینج پکات وتر بکات ، و هر که‌سیک‌یش ده‌یه‌وښت با به سی پکات وتر بکات ، و هر که‌سیک‌یش ده‌یه‌وښت با به یه ک پکات وتر بکات .

خویندنی قورئان له‌شه‌و نویژدا

۹ - وه سه‌باره‌ت به خویندنی قورئان له نویژی په‌مه‌زان و شه‌وانی تریشدا ، پیغه‌مبه‌ر ﷺ هیچ سنوریکی دیاری نه‌کردوه تاوه‌کو زیاد و که‌می له‌سه‌ر نه‌کړیت ، به‌لکو خویندنه‌وه‌که‌ی خوی ﷺ له‌م نویژده‌جا جیاواز بووه له‌دریژی و کورتیدا ، و جاری وا‌هه‌بووه له‌هموو پکاتیکدا به‌قه‌ده‌ر : ﴿يَا أَيُّهَا الْمَرْمُلُ﴾ ی ده‌خوینده‌وه ، که‌ئه‌ویش بیست ئایه‌ته ، وه هندی جاریش به‌قه‌ده‌ر په‌نجا ئایه‌تی ده‌خوینده‌وه ، و ده‌یفه‌رموو : " من صلى في ليلة بمائة آية لم يكتب من الغافلين " .

واته : هر که‌سیک له‌شه‌ویدکا به‌سه‌د ئایه‌ت شه‌ونویژی بکات له‌بی ناگایان نانوسریت .

وه له فهرموده يه کی تریشدا هاتووه : " ... بمئي آية فانه يکتب من القانتين المخلصين " .

واته : به دووسه د نايه ت شه و نوږځي بکات ئه و له (القانتين : واته :
 ئه وانه ی که به رده وامن له په رسته شه کانيان ، يان وه ستانه کانيان له
 په رسته نه کانياندا دريژه خايه نه) و (المخلصين : ئه و که سانه ی که
 کاره کانيان ته نها له بهر په زامه ندي خوی په روه رديگار ئه نجام دده ن)
 ده نو سریت .

وه پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم شه ويکيان که نه خوښ بوو ، هوت سوره ته
 دريژه که ی خوینده وه که سوره تي (البقرة) و (آل عمران) و (النساء) و
 (المائدة) و (الأنعام) و (الآعراف) و (التوبة) هن .

وه له باسی نوږځه که ی (حذيفة) ی کورپی (اليمان) دا صلى الله عليه وسلم له دوی
 پيغه مبهري خوا وه صلى الله عليه وسلم هاتووه که پيغه مبهري صلى الله عليه وسلم له يه ک پکاتدا سوره تي
 (البقرة) و (النساء) و (آل عمران) ی خوینده وه ، که به له سهر خو و
 نايه ت نايه ت ده خویندنه وه ^(۱۴) .

(۱۴) هذه الأحاديث كلها صحيحة مخرجة في " صفة الصلاة " (۱۱۷ - ۱۲۲) .

وه به (أصح إسناده) له پښه ی (عمر) هوه رضی الله عنه پیمان گه یشتهوه کاتی که
 فهرمانی به (أبی) ی کوپی (کعب) کرد رضی الله عنه که نویژی ته راویح یانزه پکات
 به خه لکی بکات له پهمه زاندا (أبی) رضی الله عنه دوو سهه د ئایه تی قورئانی بو
 ده خویندن ، به شیوه یه که نه وانه ی که له به دوایدا نویژیان ده کرد له بهر
 دریژی قورئان خویندنه که ی خویمان ده دا به سهر گوپال و دارده سته کانیا ، و
 نه ش ده گه پانه وه (واته : بو مالّه کانیا) تا کو سهره تاکانی گزنگ (الفجر) ^(۱۵).

وه دیسانه وه له (عمر) هوه به (صحیح) ی هاتوه که بانگی قورئان
 خوینه کانی کرد له پهمه زاندا ، و فهرمانی کرد به خیرا ترینیان له خویندندا
 که سی ئایه ت بخوینیت ، و ناوه نده که یان بیست و پینج ئایه ت ، و له سهر
 خوکه یان بیست ئایه ت بخوینیت ^(۱۶).

بو یه له سهر نه و ووتانه ی پیشوو نه گهر که سی که نویژی به ته نها بو خوی
 ده کرد چه ندیک ده توانیت با نویژه که ی دریژ بکاته وه ، و ههروه ها نه گهر
 که سانیک به دوایدا نویژیان ده کرد و پازیش بوون له سهر نه و دریژ کردنه وه یه ،
 نه وه هه رچه ند خویندنه وه که دریژتر بکاته وه با شتره ، به لام نه و نه ده ش زیاد

^(۱۵) رواه مالك بنحوه . انظر " صلاة التراويح " (ص ۵۲) .

^(۱۶) انظر تخريجه في المصدر السابق (ص ۷۱) ورواه عبد الرزاق أيضا في " المصنف " (۴ / ۲۶۱ / ۷۷۳۱)
 والبيهقي (۲ / ۴۹۷) .

په وی تیدا نه کات له دریژ کردنه وه که تا کو وای لی بیټ شه وه که هه مووی
خه ریکی شه و نوږښ بیټ جگه له به شیکی که می نه بیټ ، ئه وه ش وه کو شوین
که وتنی پیغه مبر صلی الله علیه و آله که فرمویه تی : " وخیر الهدی هدی محمد " (۱۷) .

واته : خیرترین و چاکترین ریځه و پیاز ، ریځه و پیازی (محمد) ه .

به لام ئه گهر پیښنوږښی ده کرد بو که سانی تر ، ئه وا پیویسته له سهری که
ئه وه نده دریژی بکاته وه که ئه وانه ی له دوی نوږښ ده که ن نارپه حه ت نه بن
له بهر ئه و فرموده یی که پیغه مبر صلی الله علیه و آله تییدا فرمویه تی : " إذا قام
أحدکم للناس فلیخفف الصلاة فإن فیهم (الصغیر) والكبیر وفیهم الضعیف و
(المریض) (وذا الحاجة) وإذا قام وحده فلیطل صلاته ما شاء " (۱۸) .

واته : ئه گهر که سیک له ئیوه شه و نوږښی به خه لک ده کرد با نوږښکی
سووکیان بو بکات ، چونکه له ناویاندا مندا ل و گوره و و لاوازیان تیدا یه و
نه خو ش و خاوه ن ئیشیشیان تیدا یه ، وه ئه گهر خوی به ته نها شه و نوږښی بو
خوی ده کرد با چنه د ده توانیت نوږښه که ی دریژ بکاته وه .

(۱۷) هو بعض حدیث رواه مسلم والنسائي وغيرهما وهو مخرج في " أحكام الجنائز " (ص ۱۸) و " الإرواء " (۶۰۸) .

(۱۸) أخرجه الشيخان واللفظ والزيادات لمسلم وهو مخرج في " الإرواء " (۵۱۲) و " صحيح أبي داود " (۷۵۹ و ۷۶۰) .

کاتی شه و نوڙ

(وقت القيام)

۱۰ = کاتی نوڙی ته راویحیش له دوی نوڙی شیوان (عیسا) وه دهست پی دهکات تاکو کاتی نوڙی به یانی ، له بهر نه و فهرموده یه پیغه مبهه رسول الله ﷺ که فهرموویه تی : " إِنْ اللَّهَ زَادَكُمْ صَلَاةً وَهِيَ الْوَتْرُ ^(۱۹) فصلوها بین صلاة العشاء إلى صلاة الفجر " ^(۲۰) .

واته : خوی گه وهره نوڙیکی بو زیاد کردون ، که نه ویش نوڙی وتره ، جا نه م نوڙه له نیوان نوڙی عیسا تاکو نوڙی به یانی نه نجام بدن .

۱۱ = وه نه نجامدانی نوڙ له کوتای شه ودا باشته بو که سیک که بوی بگونجیت له بهر نه و فهرموده یه پیغه مبهه ری خوا رسول الله ﷺ که فهرموویه تی : " من خاف أن لا يقوم من آخر الليل فليوتر أوله ، ومن طمع أن يقوم آخره فليوتر آخر الليل ، فإن صلاة آخر الليل مشهودة ، وذلك أفضل " ^(۲۱) .

(۱۹) الحاشية : تسمى صلاة الليل كلها وترًا لأن عددها وتر أي : عدد فردي .

واته : بهه موو شه و نوڙییک ده وتریت (وتر) چونکه ژماره کی تاکه .

(۲۰) حديث صحيح أخرجه أحمد وغيره عن أبي بصرة وهو مخرج في " الصحيحة " (۱۰۸) و " الإرواء " (۲ / ۱۵۸) .

(۲۱) أخرجه مسلم وغيره وهو مخرج في " الصحيحة " (۲۶۱۰) .

واته : هه رکه سیك ترسا له کوتایی شهودا به ئاگا نهیه ت با له سه ره تای شهودا وتره که ی بکات ، و هه ر که سیکیش زانی که له کوتایی شهودا به ئاگا ده بیئت با وتره که ی له کوتایی شهودا بکات ، چونکه نویژی کوتایی شهو فریشته کان ئاماده ی ده بن ، و ئه وهش باشتره .

۱۲ = وه ئه گه به راورد کردنی نویژه که له نیوان ئه وهدا بوو که له سه ره تای شهودا به جه ماعت بیکات باشتره ، یان له کوتایی شهودا به ته نها ، ئه وا نویژ کردنی به جه ماعت له سه ره تای شهودا باشتره ، چونکه ئه مه یان شهو نویژی شهویکی ته واوی بو دهنوسریت وه که له بپگه ی (۴) دا ئاماژه ی پی دراوه ، به فه رمووده یه کی (مرفوع : واته : دراوه ته پال پیغه مبه ر ﷺ) ، و کرده وه ی هاوه لانیش له سه رده می (عمر) دا ﷺ له سه ر ئه مه بووه ، (عبدالرحمن) ی کوپی (عبدالقادر) بۆمان ده گیریتته وه و ده لیئت : " خرجت مع عمر بن الخطاب ليلة في رمضان إلى المسجد فإذا الناس أوزاع متفرقون يصلي الرجل لنفسه ويصلي الرجل فيصلي بصلاته الرهط فقال : والله إني لأرى لو جمعت هؤلاء على قارئ واحد لكان أمثل ثم عزم فجمعهم على أبي بن كعب قال : ثم خرجت معه ليلة أخرى والناس يصلون بصلاة قارئهم فقال عمر :

نعمت البدعة هذه (۲۲) والقي ينمون عنها أفضل من التي يقومون . يريد آخر الليل . وكان الناس يقومون أوله " (۲۳) .

واته : شه ويك له گهل (عمر) ي كورپي (الخطاب) دا ده رچووم بو مزگه وت له په مه زاندا ، كه چي خه لكی هه ركی بو خو و جيا جيا بوون ، كه سيك نويز بو خو د هكات به ته نها ، و يه كيك نويز د هكات و چه ند كه سيك به دوايدا نويز د هكهن ، (عمر) فه رموي : به خوا وا ده زانم نه گهر نه م خه لكه له سه ر يه ك قورئان خوین كوكبه مه وه باشته ر ، ئينجا خو يه كلايي كرده وه وكزياني كرده وه له سه ر (أبي) ي كورپي (كعب) ، ده لیت : پاشان

(۲۲) برای موسلمانان : بو تيگه يشتن له م برپه يه ي پيشه وا (عمر) ﷺ ، نه م خالانه په چاو بکه :

أ = مه به ستي عمر ﷺ له پسته ي "نعمت البدعة هذه" نه وه نيه كه كرداره كی عمر ﷺ بيده ي بيت له زاراهي شه ردا ، چونكه هه ر وه كو ئاشكرايه بيده : شتيكي تازه يه ده خريته سه ر ئاييني ئيسلامي پيروز و هيچ بنه وايه كی له قورئان يان له سوننه ته كانی پيغه مبه ردا ﷺ نيه ، به لام كرده وه كی عمر ﷺ بنه وای هه يه له سوننه تی پيغه مبه ردا ﷺ به لام له ترسي فه رز بووني وازی ليهيئاوه ، وه كه ترسي فه رز بووني نه ما عمر ﷺ نه و سوننه ته ي زيندوو كرده وه .

ب = به كار هيئانی زاراهي (بيده) له لايهن عمر وه ﷺ به كار هيئانیكي زمانه وانيه و هيچی تر ، جا به ناگه به له ووته ي نه و كه سانه ي كه ده لين : نه مه به لكه يه له سه ر نه وه ي كه (بيده ي حه سه نه) له ئاييندا هه يه !!! چونكه پيغه مبه ري خوا ﷺ فه رمويه تي : " كُلُّ بَدْعٍ ضَلَالَةٌ ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ " . خواي په روه رداگار پاريزه ري من و ئيوه يش بيت له گومپايي و گومپايوان و گومپاكران .

بروانه كتيبي : (علم أصول البدع) ل : (۱۲۶ - ۱۲۹) نووسيني : علي حسن الحلبي ، و (البدعة وأثرها السيء في الأمة) ل : (۲۲ - ۲۴) نووسيني : سليم الهلالي . (ماموستا : عدنان بيارام) . (۲۳) أخرجه البخاري وغيره وهو مخرج في " التراويح " (ص ۴۸) .

شه ويكي تر له گه ليدا ده رچووم ، بينيمان خه لکي نوږځيان به دواي پيش نوږځه که يانه وه ده کرد ، (عمر) فهرمووي : باشتريډا هينرا و نه مهيه ، و نه وهش که له سهری ده خه ویت باشته له وهی که ئیستا نه نجامی ده دات ، مه به ستي کوټايی شه وه ، نه و کاته خه لکي شه و نوږځيان له سهره تايی شه ودا ده کرد .

وه (زید)ی کوږی (وهب) ده فهرموویت : " کان عبد الله يصلي بنا شهر رمضان فينصرف بليل " (٢٤) .

واته : (عبدالله) نوږځي پی ده کردین له په مه زاندا ، و به شه و ده گه پايه وه .

(٢٤) أخرجه عبد الرزاق (٧٧٤١) وإسناده صحيح وقد أشار الإمام أحمد إلى هذا الأثر والذي قبله حين سئل : يؤخر القيام - أي التراويح - إلى آخر الليل ؟ فقال : (لا سنة المسلمين أحب إلي) رواه أبو داود في " مسائله " (ص ٦٢) .

نه و شيواز (چوښتي) يانهی که

نوږځي ته راويځي پي دهکريت

۱۳ - نه مه م به دريځي له کتبي (صلاة التراويح) دا (لاپه ره ۱۰۱) -
۱۱۵ () باس کردوه و به باشي ده زانم پوخته که ي ليرده دا باس بکه م بو
نه وه ي ناسانکاريه ک بيت بو خوښنه ر و بيرخستنه وه يه ک بيت بوي :

شيوازي يه که م : سيانزه پکات ، به دوو پکاتي سووک ده ست پي دهکات ،
که ووته ي هه لېږدده ش نه وه يه که نه و دوو پکاته سوننه ته که ي دواي نوږځي
عيشا بيت ، يان دوو پکاتي تايبه تن شه و نوږځي پي ده ست پي دهکريت ،
وه ک باس کرا ، پاشان دوو پکاتي زور دريځ دهکات ، پاشان دوو پکاتي له وه
کورت تر ، پاشان دوو پکاتي له مه کورت تر ، پاشان دوو پکاتي له مه کورت
تر ، پاشان دوو پکاتي له وه کورت تر ، پاشان يه ک پکات وتر دهکات .

دووهميان : سيانزه پکات دهکات ، له وانه هه شت پکاتيان له نيوان هه موو
دوو پکاتيک سه لام ده داته وه پاشان به پينج پکات وتر دهکات دانانيشيت بو
خويندنه وه ي ته حيات ، و سه لام دانه وه له پينجه م پکات نه بيت .

سي يه ميان : يانزه پکات ، له نيوان هه موو دوو پکاتيک سه لام ده داته وه
، و به يه ک پکات وتر دهکات .

چۈرەمىيان : يانزە پىكات دەكات ، چۈرىيان بەيەك سەلام ئەنجام دەدات ،
پاشان چۈرى تىرىش بەو شىۋەيە ، پاشان سى پىكات .

بەلام ئايا لە نىۋان ھەموو دوو پىكاتىك لە چۈرە پىكاتى و سى پىكاتىكدا
دادەنىشىت ؟ ئەمەيان ۋەلامىكى تىر و تەسەلمان نە دۆزىۋەتەۋە دەربارەى
. بەلام دانىشتن لە سى پىكاتىدا دروست نىە !! واتە : دانىشتن بۆ تەحيات
لە (پىكاتى دوۋەم) دا چونكە نەھى ھاتوۋە دەربارەى شوبھاندنى بە نوپۇزى
مەغرىب .

پىنچەمىيان : يانزە پىكات دەكات ، لەۋانە ھەشت پىكاتيان تيا لە گەل
يەكدا ئەنجام دەدات بى ئەۋەى دابىنىشىت لە پىكاتى ھەشتەم نەبىت ، پاشان
تەحيات دەخوئىنىت و ۋەلاۋات دەدات لە سەر پىغەمبەر ﷺ ، و پاشان
ھەلدەستىت وسەلام ناداتەۋە ، پاشان يەك پىكات وتر دەكات ، وسەلام
دەداتەۋە ، ئەمە نۆ پىكات ، پاشان دوو پىكاتى تر دەكات بە دانىشتنەۋە .

شەشەمىيان : شەش پىكات دەكات لە ھىچ پىكاتىك لەۋانە دانانىشىت لە
شەشەم پىكات نەبىت ، پاشان تەحيات دەخوئىنىت و ۋەلاۋات دەدات لە سەر
پىغەمبەر ﷺ دەدات و ... ھتد ۋەكو شىۋازى پىشوو .

ئه‌مانه ئه‌و شیوازانه‌ن که له پیغه‌مبه‌ره‌وه ﷺ پیمان گه‌شتوون به‌پی‌ی ده‌قی فه‌رمووده ، و ده‌کریتی جو‌ری تریشی بو زیاد بکریت ، ئه‌وه‌ش به‌وه‌ی که له هه‌ر شیوازیك چه‌ند ده‌توانیّت له پکاته‌کانی که‌م بکاته‌وه هه‌تا‌کو ده‌گاته یه‌ک پکات ، ئه‌وه‌ش ئیش کردنه به‌گوفتاری پیغه‌مبه‌ر ﷺ که پیشتر باس کرا که فه‌رموویه‌تی : " ... فمن شاء فليوتر بخمس ، ومن شاء فليوتر بثلاث ، ومن شاء فليوتر بواحدة " (٢٥) .

واته : هه‌ر که‌سیک ویستی پینچ پکات وتر بکات ، و هه‌ر که‌سیش ویستی به‌سی پکات وتر بکات ، و هه‌ر که‌سیش ویستی به‌یه‌ک پکات وتر بکات .

جا ئه‌م پینچ پکاتی و سی پکاتیه ده‌توانیّت به‌یه‌ک دانیشتن و یه‌ک سه‌لام دانه‌وه ئه‌نجامی بدات ، هه‌روه‌ک له شیوازی دووه‌مدا پوون کراوه‌ته‌وه ، وه ده‌توانیّت له نیوان هه‌موو دوو پکاتی‌کدا سه‌لام بداته‌وه وه‌ک له شیوازی سییه‌م وه‌ی تریشدا پوون کراوه‌ته‌وه ، و ئه‌مه‌شیان باشته‌ره .

وه سه‌باره‌ت به‌ نویژی پینچ پکاتی و سی پکاتی به‌ دانیشتن له نیوان هه‌موو دوو پکاتی‌ک به‌ بی سه‌لام دانه‌وه نه‌مان بینیه‌وه ئه‌و شیوازه جیگرو سه‌لمینرا بیّت له پیغه‌مبه‌ره‌وه ﷺ وه‌ بنه‌واش وایه که دروسته ، به‌لام

(٢٥) أنظر الفقرة : ٨ ، ص ١٦ .

نه نجامدانی نویژی ته راویح چاکه و چونیستی و شرعیه تی جه ماعت تیایدا.....

له بهر ئه وهی پیغه مبهری خوا ﷺ قه ده غه ی کردوه که به سی پکات وتر
بکریت ، و هۆکاره که شی به وه هیناوه ته وه که فه رموویه تی : " ولا تشبهوا
بصلاة المغرب " (٢٦) .

وه نه یشوبه یینن به نویژی مه غریب .

بویه ئه و کاته پیویسته له سه ر ئه و که سه ی که به سی پکات نویژی وتر
ئه نجام ده دات ، دوور بکه ویتته وه له خو شوبه اندن به و نویژه ، ئه وه ش له
دوو پوه ده بیئت :

یه که میان : سه لام دانه وه له نیوان جووت (الشفع) و تاکی (الوتر)
نویژه که دا ، و ئه مه یان به هیژتر و چاکتره (٢٧) .

ئه وهی تریان : به دانه نیشتن له نیوان جووت (الشفع) و تاکی (الوتر)
نویژه که دا ، و خواش زاناتره .

(٢٦) أخرجه الطحاوي والدارقطني وغيرهما . أنظر " التراويح " (٩٩ و ١١٠) .

(٢٧) وتسمية الركعة بالبتراء لا أصل له بل هو خلاف السنة فقد كان ابن عمر يوتر بركعة فسأله رجل عن الوتر فأمره أن يفصل فقال : إني خشيت أن يقول الناس : إنما البتراء فقال ابن عمر : أسنة الله ورسوله تريد ؟ هذه سنة الله ورسوله . رواه ابن خزيمة (١٠٧٤) بسند صحيح .

قورئان خوښندن له سي پکاتي وتردا :

۱۴ - سوننه وايه که له پکاتي يه که می سي پکاتي وتردا : ﴿سَبِّحْ اسْمَ

رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ بخوښت ، و له دووه ميديا : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و له سي يه ميديا

: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، وه هندیك جاريش : ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ، و : ﴿قُلْ أَعُوذُ

بِرَبِّ النَّاسِ﴾ ي له گله دا زياد بکات . وه له فهرموده دي (صحيح) يشدا

هاتوه که جاريکيان پيغه مبر ﷺ سه د ئايه تي له سوره تي (النساء) خوښدوه ته وه له پکاتيکي وتردا (۲۸) .

دوعاي (القنوت) و شوښنه که ي :

۱۵ - وه دواي ئه وه ي که له قورئان خوښندن وه ده بيته وه و پيش

کړنووش بردي ، هندیك جار ئه و دوعايه ي قنوت ده خوښتته وه که

پيغه مبري خوا ﷺ : (حسن) ي کورپي (علي) - خويان لي پازي بيت - فير

کردبوو ، که ئه ویش بریتیه له : " اللهم اهدني فيمن هديت وعافني فيمن

عافيت وتولني فيمن توليت وبارك لي فيما أعطيت وقني شر ما قضيت فإنك

(۲۸) رواه النسائي وأحمد بسند صحيح (رواه النسائي وأحمد بسند صحيح) .

تقضي ولا يقضي عليك وإنه لا يذل من واليت ولا يعز من عاديت تباركت ربنا
وتعاليت لا منجا منك إلا إليك " (٢٩) .

١٦ = وه دروسته دوعای قنوت دواى کړنووشیش بخوښریت ، وه
دروستیشنه زیاده ی بخړیته سهر به وه ی که تییدا دوعا و نه فرهت بکړیت له
بى باوه پان ، یان سه له واتى تیډا بدریت له سهر پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله یان دوعای
تیډا بکړیت بۆ موسلمانان له نیوه ی دووه می پمه زاندا ، له بهر جیگیر بوونی
هه مووئمانه له پیش نویژه کانی سهرده می عمر رضی الله عنه ، وه له کوتایى
فرموده که ی (عبدالرحمن) ی کوږی (عبدالقادر) دا هاتووه که پیشتر له
لاپه ره (٢٣) باس کړا که تییدا هاتووه ، له نیوه ی دووه می پمه زاندا
نه فره تیان له بى باوه پان ده کړد و ده یانوت : " وکانوا یلعنون الکفرة في
النصف : اللهم قاتل الکفرة الذین یصدون عن سبيلک ویکذبون رسلك ولا
یؤمنون بوعدک وخالف بین کلمتهم وألق فی قلوبهم الرعب وألق علیهم رجزک
وعذابک إله الحق " ، پاشان سه لاوات دهدات له سهر پیغه مبه رى خوا صلی الله علیه و آله ، و
چه ندی پى ده کړیت دوعای خیر بۆ موسلمان بکات ، پاشان داواى لى خوښ
بوون بۆ ئیمانداران بکات .

(٢٩) أخرجه أبو داود والنسائي وغيرها بسند صحيح أنظر " صفة الصلاة " (ص ٩٥ و ٩٦ ط ٧) .

وه ده لیت : کاتیک که له نه فرهت کردن له بی باوه پان وسه لاوات دان
 ده بووه وه له سهر پیغه مبه ر صلى الله عليه وسلم داوی لی خوش بوونی بو ئیماندارانی
 پیاوان و ئافره تان ده کرد ، و له داواکاریه که ی ده بووه وه و ده یوت : " اللهم
 إياك نعبد ولك نصلي ونسجد وإليك نسعى ونحفد ^(۳۰) ونرجو رحمتك ربنا
 ونخاف عذابك الجذ إن عذابك لمن عاديت ملحق " .

پاشان (الله أكبر) ی ده کرد و سوژده ی ده برد ^(۳۱) .

چی ده لیت له کوټای نوږځي وتردا :

۱۷ = وه سوننه وایه که له کوټای نوږځي وتره که یدا ، پیش سه لام
 دانه وه بیت یان پاشی ، بلیت : " اللهم إني أعوذ برضاك من سخطك
 وبمعافاتك من عقوبتك وأعوذ بك منك لا أحصي ثناء عليك أنت كما أثنيت
 على نفسك " ^(۳۲) .

۱۸ = وه کاتیک که سه لامی نوږځي وتره که ی ده داته وه ده لیت :
 سبحان الملك القدوس سبحان الملك القدوس سبحان الملك القدوس (ثلاثا) "

(۳۰) أي : نسرع .

(۳۱) رواه ابن خزيمة في " صحيحه " (۲ / ۱۵۵ - ۱۵۶ / ۱۱۰۰) .

(۳۲) صحيح أبي داود (۱۲۸۲) و " الإرواء " (۴۳۰) .

، ویمد بها صوته ویرفع الثالثة (۳۳) ، واته : وه ده‌نگی پیوه دریژ ده‌کاته‌وه ، و له سی‌یه‌میاندا ده‌نگی به‌رز ده‌کاته‌وه .

نه‌وه دوو پکاته‌ی که پاش نویژی وتر ده‌کریت :

۱۹ - وه ده‌توانیّت دوو پکات نویژ بکات له به‌ر جیکیر بوون و سه‌لماندنی له کرده‌وه‌ی خودی پیغه‌مبه‌ری خواوه ﷺ (۳۴) ، به‌لکو بگره‌فه‌رمانی به ئوممه‌ته‌که‌ی کردووه به‌و دوو پکاته‌که که فه‌رموویه‌تی : " إن هذا السفر جهد وثقل فإذا أوتر أحدكم فليركع ركعتين فإن استيقظ وإلا كانتا له " (۳۵) .

واته : به‌پاستی سه‌فه‌ر هیلاکی و قورسیه ، نه‌گه‌ر که سی‌کتان نویژی وتری کرد ، با به‌دوایدا دوو پکات نویژ بکات ، نه‌گه‌ر به‌ئاگا هات نه‌وه چاکه ، وه نه‌گه‌ر نه ، نه‌وه دوو پکاته‌ی بۆ ده‌نوسریّت .

(۳۳) صحیح ابی داود : ۱۲۸۴ .

(۳۴) رواه مسلم وغيره انظر (التراويح) (ص ۱۰۸ - ۱۰۹) .

(۳۵) رواه ابن خزيمة في " صحيحه " والدارمي وغيرهما وهو مخرج في " الصحيحة " وقد كنت متوقفا في هاتين الركعتين برهة مديدة من الزمن فلما وقفت على هذا الأمر النبوي الكريم بادرت إلى الأخذ به وعلمت أن قوله ﷺ : " اجعلوا آخر صلاتكم بالليل وترا " إنما هو للتخيير لا للإيجاب وهو قول ابن نصر (۱۳۰) وترجم ابن خزيمة في صحيحه (۲ / ۱۵۹) للحديث ب (باب ذكر الدليل على أن الصلاة بعد الوتر مباحة لجميع من يريد الصلاة بعده وأن الركعتين اللتين كان ﷺ يصليهما بعد الوتر لم تكونا خاصة للنبي ﷺ دون أمته) .

۲۰ = وه سوننه ته له و دوورکاته دا سوره تی : ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا﴾ ،

و سوره تی : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ بخوئییت^(۳۶) .

(۳۶) أخرجه ابن خزيمة (۱۱۰۴ ۱۱۰۵) من حديث عائشة وأنس رضي الله عنهما بإسنادين يقوي أحدهما الآخر وأنظر " صفة الصلاة " (۱۴۰) .

مانه وه له مزگه وت بۆ خواپه رستی

(الإعتكاف)

رپی پیدانی (مشروعیت) :

۱ - مانه وه له مزگه وتدا سوننه ته له په مه زان بیټ یان له جگه له وه هه ر
پوژیککی تری سال بیټ ، و بنه په تی به لگه ش بۆ ئه وه فه رموده ی خوی
گه وره یه که فه رمویه تی : ﴿وَأَتُمَّ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ﴾^(۳۷) ، واته : کاتیك
که له مزگه وته کاندای ده میئنه وه بۆ خواپه رستی ، له گه ل ئه وه هه موو
فه رموده (صحیح) انه ی ده رباره ی مانه وه ی پیغه مبه ری خوا ﷺ هاتون
له مزگه وتدا ، که له کتیبی (المصنف) ی (ابن أبي شيبه) ، و (عبدالرزاق) دا
باس کراون^(۳۸).

(۳۷) سورة البقرة : ۱۸۷ .

(۳۸) كان هنا في الطبعة السابقة حديث في فضل " من اعتكف يوما ... " فحذفته لأنه تبين لي ضعفه بعد أن خرجته
وتكلمت عليه بتفصيل في " سلسلة الأحاديث الضعيفة " (۵۳۴۷) فكتشفت فيه عن علته التي كانت خفيت علي
وعلى الهيئتي قبلي .

نُه نجامدانی نوڙی ته راویح چاکه و چوڻیستی و شهریه تی جه معهت تیایدا.....

وه له پیغه مبهروهه ﷺ هوه جیگیر و سه لمینراوه که ده پوڙی کو تایي مانگی (شوال) له مزگه وتدا ماوه ته وه بو خواپه رستی ^(۳۹) ، وه ئه وهش سه لمینراوه که (عمر) به پیغه مبهری خوی ﷺ فهرموو :

" کنت نذرت في الجاهلية أن أعتكف ليلة في المسجد الحرام ؟ قال : (فأوف ببنذك (فاعتكف ليلة) " ^(۴۰) .

واته : له سه رده می نه فامی و جاهلیه تدا نه زرم کردبوو که شه ویك له مزگه وتی هه رامدا (المسجد الحرام) بمینمه وه ؟ ئه ویش پیی فهرموو : " وه فا بکه به نه زره که ت به جی بیئه ، به وهی شه ویك له مزگه وه ته که بمینمه وه .
۲ = وه ئه وهش که زیاتر جه ختی له سه ر کرابیت که سوننه ته ئه وهیه که له په مه زاندا بیت ، له بهر ئه وه فهرمووده یه که (أبو هريرة) ده یگیر پیته وه که :

" کان رسول الله ﷺ یعتکف فی کل رمضان عشرة أيام فلما کان العام الذی قبض فیہ اعتکف عشرين یوما " ^(۴۱) .

^(۳۹) هو قطعة من حديث لعائشة رواه الشيخان وابن خزيمة في " صحاحهم " وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (۲۱۲۷) .

^(۴۰) رواه الشيخان وابن خزيمة والزيادة للبخاري في رواية كما في " مختصره " (۹۹۵) وهو مخرج في " صحيح أبي داود " أيضا .

واته : پيغه مبهري خوا له هه موو په مه زانیکدا ده پوژ له مزگه وتدا ده مایه وه بو خوا په رستي ، وه له و ساله که وه فاتى کرد بیست پوژ مایه وه له مزگه وت بو خوا په رستي .

۳ = وه چاکترین پوژیش کوټایي په مه زانه چونکه پیغه مبهري ﷺ له ده پوژي کوټایي په مه زاندا له مزگه وتدا ده مایه وه بو خوا په رستي ، تاكو کوچي دواى کرد (۴۲) .

مه رجه کانی :

۱ = نه نجامدانی (ثیعتیکاف) دروست نیه له مزگه وتدا نه بیټ ، له بهر فهرموده ی خوی گوره که فهرمودیه تی : ﴿وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ﴾ (۴۳) وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ (۴۴) ، وه دایکه (عائشة) ش فهرمودیه تی : " السنة في المعتكف

(۴۱) رواه البخاري وابن خزيمة في " صحيحهما " وهو مخرج في المصدر السابق (۲۱۲۶ - ۲۱۳۰) .

(۴۲) رواه الشيخان وابن خزيمة (۲۲۲۳) وهو مخرج في " الإرواء " (۹۶۶) و " صحيح أبي داود " (۲۱۲۵) .

(۴۳) أي لا تجامعوهن . قال ابن عباس : المباشرة والملازمة والمس جماع كله ولكن الله عز وجل يكني ما شاء بما شاء . رواه البيهقي (۴ / ۳۲۱) بسند رجاله ثقات .

(۴۴) سورة البقرة : ۱۸۷ ، قد استدلل الإمام البخاري على ما ذكرناه بهذه الآية . قال الحافظ : (ووجه الدلالة من الآية أنه لو صح في غير المسجد لم يخص تحريم المباشرة به لأن الجماع مناف للاعتكاف بالإجماع فعلم من ذكر المساجد أن المراد أن الاعتكاف لا يكون إلا في فيها .

أن لا يخرج إلا لحاجته التي لا بد له منها ولا يعود مريضاً ولا يمسه أمراًته ولا يباشرها ولا اعتكاف إلا في مسجد جماعة والسنة فيمن اعتكف أن يصوم" (٤٥).

واته : سوننهت وایه بوئه و که سهی له مزگه وتدا ده مینیتته وه بو خواپه رستی که دهرنه چیت له مزگه وت بو پیویستی یه که نه بیت که ناچار ی بکات ، و سهردانی نه خوش نه کات ، و له ئافرهت نزیک نه بیتته وه ، وه مانه وهش ده بیت له مزگه وتیکدا بیت که جه ماعتی تیدا بکریت ، وه سوننهت وایه بوئه و که سهی که ده مینیتته وه بو خواپه رستی که به پوژوو بیت .

٢ = وه پیویسته مزگه وته که مزگه وتیک بیت نویژی جومعهی تیدا بکریت ، بوئه وهی ناچار نه بیت که دهرنجیت بو نویژی جومعه ، چونکه دهرچوون بو نویژی جومعه واجب له سهری ، له بهر فهرموده ی (عائشة) که له ریوایه تیک لیوه ده گیرنه وه که فهرموویه تی : " ... ولا اعتكاف إلا في مسجد جامع " (٤٦) .

(٤٥) رواه البيهقي بسند صحيح وأبو داود بسند حسن والرواية الآتية عن عائشة له .

(٤٦) روى البيهقي عن ابن عباس قال : إن أبغض الأمور إلى الله البدع وإن من البدع الاعتكاف في المساجد التي في الدور .

واته : مانه وه نیه له مزگه وتدا بو خوا په رستی جگه له مزگه وتیک نه بیټ
که نوښتی جومعه ی تییدا ده کړیت .

پاشان فهرموده یه کی (صحیح) م دیته وه که به پاشکاو ی ووشه ی (المساجد) که له نایه ته که دا هاتووه تاییه ت ده کات به سی مزگه وته وه که :
مزگه وتی مالی خوا (المسجد الحرام) ، و مزگه وتی پیغه مبه ر ﷺ (المسجد النبوي) ، و مزگه وتی قودس (المسجد الأقصى) ن ، ئه ویش ئه و
فهرموده یه یه که پیغه مبه ری خوا تییدا فهرمودیه تی : " لا اعتكاف إلا في المساجد الثلاثة " (٤٧) .

واته : مانه وه له مزگه وتدا نابیټ جگه له سی مزگه وت نه بیټ ، ئه وانیش :
مزگه وتی مالی خوا (المسجد الحرام) ، و مزگه وتی پیغه مبه ر ﷺ (المسجد النبوي) ، و مزگه وتی قودس (المسجد الأقصى) ن .

وه ئه مه بوچوونی کومه لیکه له سه له ف له وانه که به رچاوم که وتبیټ ،
وه کو (حذیفة) ی کوړی (الیمان) ، و (سعید) ی کوړی (المسیب) ، و (عطاء) ،
به لام باسی مزگه وتی قودسی نه کړدووه ، وه جگه له مانه ش ده لیت : به

(٤٧) أخرجه الطحاوي والإسماعيلي والبيهقي بإسناد صحيح عن حذيفة ابن اليمان رضي الله عنه وهو مخرج في " الصحيحة " (رقم ٢٧٨٦) مع الآثار الموافقة له مما ذكرنا أعلاه وكلها صحيحة .

په‌هایی له هه‌ر مزگه‌وتیکدا که نویژی جومعه‌ی تیدا بکریت ، وه کۆمه‌لئیکی تریش پیچه‌وانه بوون و ووتیان : ئه‌گه‌ر له مزگه‌وتی ماله‌که‌ی خۆیشی دابییت هه‌ر دروسته ، و شاراوهدش نیه که ئیش کردن به‌وه‌ی که له گه‌ل فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ گونجاوه باشته که بگریته به‌ر ، والله سبحانه وتعالی أعلم .

۳ - وه سوننه‌ت وایه بۆ ئه‌وه‌که‌سه‌ی که له مزگه‌وتدا ده‌مینێته‌وه بۆ خوا په‌رستی به‌ پۆژوو بیّت ، هه‌روه‌ک له فهرمووده‌که‌ی (عائشة) دا - خوای لیّ پازی بیّت - باسکرا (۴۸) .

چی دروسته بۆ ئه‌وه‌که‌سه‌ی له مزگه‌وتدا ده‌مینێته‌وه بۆ خوا په‌رستی (ما یجوز للمعتکف)

۱ - دروسته ده‌ربجیّت له مزگه‌وت بۆ ده‌ست به‌ ئاو گه‌یاندن ، و هه‌روه‌ها دروسته سه‌ری ده‌ربکات له مزگه‌وت بۆ ئه‌وه‌ی بیشۆن و شانەشی بۆ بکه‌ن ، (عائشة) - خوای لیّ پازی بیّت - فهرموویه‌تی : " وإن کان رسول الله ﷺ لیدخل علی رأسه وهو (معتکف) فی المسجد (وأنا فی حجرتي) فأرجله (وفی

(۴۸) رواه البیهقي بسند صحیح وأبو داود بسند حسن وقال الإمام ابن القيم فی " زاد المعاد " : (ولم ینقل عن النبی ﷺ أنه اعتکف مفطرا بل قد قالت عائشة : لا اعتکاف إلا بصوم ولم يذكر سبحانه الاعتکاف إلا مع الصوم ولا فعله ﷺ إلا مع الصوم فالقول الراجح فی الدلیل الذی علیه جمهور السلف أن الصوم شرط فی الاعتکاف وهو الذی کان یرجحه شیخ الإسلام أبو العباس ابن تیمیة) .

روایة : فأغسله وإن بینی و بینہ لعنة الباب وأنا حائض) وكان لا یدخل البیت إلا لحاجة (الإنسان) إذا كان معتكفا " (٤٩) .

واته : پیغه مبهری خوا ﷺ سهری ده کرده ژووره که مه وه ، و له و کاته ی که له مزگه و تدا بوو بۆ خوا په رستی ، و منیش له ژووره که ی خومه وه بووم ده شورد و بوم شانه ده کرد ، (وه له پیوايه تیکی تر دا هاتووه : منیش بوم ده شورد و له نیوان من و ئه ودا ته نها ده رگای ماله که م بوو ، و منیش له حه یزدا بووم) وه ئه گهر له مزگه ت بمایه ته وه بۆ خوا په رستی نه ده هاته ماله وه ، مه گهر بۆ پیویستی مروؤ نه بیټ .

٢ = وه دروسته بۆ ئه و که سه ی که له مزگه وت ده مینیته وه بۆ خوا په رستی و جگه له ویش که له مزگه و تدا ده ست نوڙ بگریټ له بهر ووته ی پیآویک که خزمه تی پیغه مبهری کردووه ﷺ که فه رموویه تی : " توضأ النبی ﷺ فی المسجد وضوءا خفیفا " (٥٠) .

واته : پیغه مبهر ﷺ له مزگه و تدا ده ست نوڙی گرت ده ست نوڙیکی سووک .

(٤٩) رواه الشيخان وابن أبي شبة وأحمد والزيادة الأولى لهما وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (٢١٣١ - ٢١٣٢) .

(٥٠) رواه البيهقي بسند جيد وأحمد (٥ / ٣٦٤) مختصرا بسند صحيح .

۳ = وه ده توانیت چادرکی (خپوهیه کی) بچوک له کۆتایی
مزگه و ته که دا هه لډات بۆ ئه وهی تیدا بمینیتته وه بۆ خوا په رستی ، چونکه (عائشة) - خوی لی پازی بیت - : " کانت تضرب للنبي ﷺ خباء (۵۱) إذا اعتكف وكان ذلك بأمره ﷺ " (۵۲) .

واته : خپوه تیکی بۆ پیغه مبه ر ﷺ هه لډا کاتی که بۆ خوا په رستی
مایه وه له مزگه وت به مه به سستی خوا په رستی ، وه ئه و کرداره ش به فه رمانی
پیغه مبه ر بوو ﷺ .

وه جاريکیان له (قوببه) یه کی بچوکی تورکیدا مایه وه که هه سیریک
درا بوو به به رده میدا (۵۳) .

(۵۱) الخباء : أحد بيوت العرب من وبر أو صوف ولا يكون من شعر ويكون على عمودين أو ثلاثة . " نهاية " .

(۵۲) رواه الشيخان من حديث عائشة وفعلا للبخاري والأمر لمسلم وتقدم تخريجه (ص ۳۴) التعليق (۲) .

(۵۳) هو طرف من حديث لأبي سعيد الخدري رواه مسلم وابن خزيمة في " صحيحيهما " وهو نخرج في " صحيح أبي داود " (۱۲۵۱) .

مانه وهی ئافرهت له مزگهوت بۆ خواپه رستی

و سهردانی میرده که ی له مزگهوتدا :

٤ - دروسته بۆ ئافرهت سهردانی میرده که ی بکات که پیاوه که ی له مزگهوتدا مابیته وه بۆ خواپه رستی ، و بۆ پیاوه که شی دروسته که خیزانه که ی تا ده رگای مزگهوت په وانه بکات ، له بهر ووته ی (صفیه) - خوی لى پازى بیټ - که فه رموویه تی : " كان النبي ﷺ معتكفا (في المسجد في العشر الأواخر من رمضان) فأتيته أزوره ليلا (وعنده أزواجه فرحن) فحدثته (ساعة) ثم قمت لأنقلب (فقال : لا تعجلي حتى أنصرف معك) فقام معي ليقبلني وكان مسكنها في دار أسامة بن زيد (حتى إذا كان عند باب المسجد الذي عند باب أم سلمة) فمر رجلا من الأنصار فلما رأيا النبي ﷺ أسرعَا فقال النبي ﷺ : (على رسلكما إنما صفية بنت حيي فقلالا : سبحان الله يا رسول الله قال : إن الشيطان يجري من الإنسان مجرى الدم وإني خشيت أن يقذف في قلوبكما شرا أو قال : شيئا " (٥٤) .

واته : پیغه مبهری خوا ﷺ له ده پوژی کو تای په مه زاندا مابوو وه له مزگهوتدا بۆ خواپه رستی ، منیش به شه و هاتم بۆ سهردانی ، له و کاته دا

(٥٤) أخرجه الشيخان وأبو داود والزيادة الأخيرة له وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (٢١٣٣ و ٢١٣٤) .

خیزانه کانی له لای بوون و پوشتن ، ماوه یه که له گهلیدا بووم ، پاشان هه ستم بگه پیمه وه ، فهرمووی : په له مه که بو ته وهی له گهلیدا بيم ، له کاتیکدا که له لای دهرگای مزگهوت بووین له لای دهرگای مالی (أم سلمة) هوه ، دوو پیاو له نه نصار تیپه پ بوون . کاتیک پیغه مبهریان بیني ﷺ په له یان کرد . پیغه مبه ریش ﷺ فهرمووی : په له مه کهن له سه ر خوتان ، ته وهی که له گهلیدایه (صفية) هی کچی (حي) ه ، نه وانیش ووتیان : پاکی بو خوای په روه ردگار ته وه چی ده لیتیت !! ته ویش فهرمووی : شهیتان به ناو پیره وهی خوینی نه وه کانی ئاده مدا دیت و ده روات منیش ترسام خراپه یه که یان شتیک بخاته دلثانه وه .

به لکو دروست و پره واشه بو ئافرهت که له گهل میرده کهی دا له مزگهوت بمینیتته وه ، یان به ته نها بمینیتته وه ، له بهر فهرمووده کهی (عائشة) - خوای لی پازی بیت - که ده فهرموویت : " اعتکفت مع رسول الله ﷺ امرأة مستحاضة (وفي رواية أنها أم سلمة) من أزواجه فكانت ترى الحمرة والصفرة فرما وضعنا الطست تحتها وهي تصلي " (٥٥) .

(٥٥) رواه البخاري وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (٢١٣٨) والرواية الأخرى لسعيد بن منصور كما في " الفتح " (٤ / ٢٨١) لكن سماها الدارمي (١ / ٢٢) : (زينب) . والله أعلم .

واته : ئافره تیکي (مستحاضة : واته : نه و ئافره ته ی خوینی زیاد له سهر خوینی حه یزه که ی یان زه یسانیه که ی خوینی لی به رده وامه) له خیزانه کانی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله له گهل پیغه مبه ردا صلی الله علیه و آله له مزگه و تدا مایه وه (له پړوايه تیکدا هاتووه : نه و ئافره ته (أم سلمة) ه بویه و سووراو و زهر داوی هه بویه ، له وانه شه ته شتی کمان له ژیری داده نا له کاتی نوږت کردنه که یدا .

وه هه روه ها ده یفه رموو : " كان النبي صلی الله علیه و آله يعتكف العشر الأواخر من رمضان حتى توفاه الله ثم اعتكف أزواجه من بعده " (٥٦) .

واته : پیغه مبه ری خوا صلی الله علیه و آله له مزگه و تدا ده مایه وه له ده ی کوتایی پړمه زاندا تا نه و کاته ی وه فاتی کرد ، پاشان خیزانه کانی له مزگه و تده مانه وه .

ده لیم : نه م فه رمووده یه به لگه یه له سهر دروستی و پړه وایی مانه وه ی ئافره تان له مزگه و ت بو خوا په رستی ، و گومانیش له وه دا نیه که نه مه بهنده به پړپیډاتی خاوه نه کانیانه ، له گهل نه بویونی فیتنه ، و نه بویونی خه لوه ت له گهل پیاواندا ، له بهر هه موو نه و به لگه زورانیه که له و باره یه وه هاتوون ، له گهل نه و بنه و ا فیهیه ش که ده لیت : (درء المفاسد مقدم علی جلب المصالح) .

(٥٦) أخرجه الشيخان وغيرهما وسبق تخريجه (ص ٣٥) التعليق رقم (٢) .

واته : پالانانی خراپه کان پیش خراوه له سهر به ده ست هینانی چاکه کان.

۵ = وه جووت بوون له گهل خیزاندا به تالی ده کاته وه له بهر فهرمووده ی

خوای گه وره که فهرموویه ته : ﴿وَلَا تَبَاشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ﴾ (۵۷).

وه (ابن عباس) فهرموویه ته : " إذا جامع المعتكف بطل اعتكافه ، واستأنف " (۵۸) .

واته : نه گهر نه و که سه ی که ده مینیتته وه بو خواپه رستی له گهل خیزانیدا جووت بوو نه و امانه وه که ی به تال ده بیتته وه ، و ده بیت سهر له نوی ده ست پی بکاته وه .

وه هیچ قهره بوکردنیک (یان : که فاره تیگ) ی له سهر نیه ، له بهر نه وه ی هیچ به لگه یه کمان له پیغه مبه ر ﷺ و هاوه لانیه وه پی نه گه یشتووه له و باره یه وه .

(۵۷) سورة البقرة : ۱۸۷ .

(۵۸) رواه ابن أبي شيبة (۳ / ۹۲) وعبد الرزاق (۴ / ۳۶۳) بسند صحيح ، والمراد من قوله : " استأنف " أي أعاد اعتكافه . واته : نيعتيكافه که ی دوباره ده کاته وه .

پیدا چوونہوہ ، و پاکردنہوہ ، و زیادکردنی سوودی نوی بۆ ئەم کتیبہ
تہواوبوو ، بہ پینووسی نووسەرہکە ی ، لہ بہرہ بہ یانی پۆژی یەک شەمە (٢٦ / رجب / ١٤٠٦ ک) .

وصلی اللہ علی محمد النبی الأمی ، وعلی آلہ وصحبہ وسلم .

عمّان - الأردن

نووسینی : محمد ناصرالدین الألبانی